

Hegedűsné Tóth Zsuzsanna

Játékra hangoló, vagyis énekel-mondókával támogatott játékkezdeményezés a bölcsődés korúak között

Az írás apropója egy 2023 decemberében megjelent könyv, mely a *Játékra hangoló, Énekes-mondókás játéktérvek ötlettára 1–4 éveseknek* címet kapta.

1. kép: A Játékra hangoló könyv borítója
Forrás: A szerző készítette/2025.02.

A Játékra hangoló könyv a bölcsődés és kisóvodás korú gyermekek mindennapi nevelésébe beilleszthető *Tesz-vesz muzsika módszer* elméleti háttérét és gyakorlatát foglalja össze, elsősorban a mindennapi gyakorlathoz kínálva konkrét ötleteket, kezdeményezésterveket. A jelen tanulmány a Tesz-vesz muzsika módszertanának és alapelveinek tömör bemutatására vállalkozik, rámutatva, hogy hogyan segítheti a felnőtt közreműködésével történő közös játék kibontakozását a közös figyelem jelensége, hogyan jöhet létre a teljes figyelem, hogyan mutat utat egy játékfolyamatban az értő figyelem, és milyen szerteágazó fejlődéstámogatás valósulhat meg a kibontakozó közös játékok során, amiben a nevelő tudatosan van jelen, de nem beavatkozó szándékkal. A módszer lényege az élményalapú, együttes aktivitás, cselekvő felfedezés támogatása, és az egyéni gyermeki igény szerinti bekapcsolódásra lehetőséget adó zenei, tárgyi környezet megteremtése, mely egybevágh a korszerű bölcsődei nevelés alapvetéseivel.

A bemutatásra kerülő módszert Magyarország-szerte több intézmény alkalmazza már mindennapi gyakorlatában Budapesten (Budaörs, Rákosmente, Újbuda, Újpest) és más városokban (Dunaföldvár, Gyöngyös, Kecskemét, Paks, Pomáz, Tata, Tatabánya). A Müpa (Művészetek Palotája) programkínálatának 2012 óta része, ahol kisgyermekes családok is találkozhatnak a Tesz-vesz muzsika játékaival, és a szülők igény szerint be tudják építeni mindennapjaikba az egyes énekléssel, mondókázással átszőtt játékvariációkat. A módszer tartalmi elemei a csecsemő- és kisgyermeknevelők képzését is színesíthetik, segítségére lehetnek a leendő nevelők számára a játékkezdeményezés módszertanának és a tervezés mibenlétének, hogyanjának megértésében. A tanulmány tartalmi keretei nem teszik lehetővé, hogy konkrét tevékenységek is bemutatásra kerüljenek, azonban a Játékra hangoló könyvben

tizenhét kidolgozott, komplex kezdeményezés megtalálható hangzó anyaggal, mely a felhasználók zenei repertoárjának bővítéséhez is hozzá tud járulni.

A Tesz-vesz muzsika módszere

Az elnevezés mögött az a koncepció húzódik, hogy az 1–4 éves kisgyermek életkori sajátossága révén a nevelésükbe jól illeszkedhet egy olyan módszer, ami önkéntes, aktív bevonódásra serkenti a gyermekeket (1) az éneklés, mondókázás érzelmeket közvetítő, hangulatteremtő erejével, (2) a mozgás szükségletkielégítő erejével, és (3) kreatívan használható eszközök – legtöbbször hétköznapi tárgyak (például fakanál, légyecsapó, csipesz, pólófonal) – kíváncsiságot, felfedezési vágyat ébresztő erejével. Az ezen a három pilléren nyugvó komplex, egységes módszertani elképzelés természetes módon támogatja a gyermekek önkibontakozását, személyiségük kiteljesedését, spontán érési folyamatait. Az elképzelés abból indul ki, hogy az énekléssel, mondókázással gazdagított játékba beemelt sajátos eszközök használata során a gyermekeket önkéntes, aktív, cselekvő részvételre lehet motiválni, lehetőséget kaphatnak felfedezési tapasztalatszerzésre, az élményt adó egyéni vagy közös játékokra.

A Tesz-vesz muzsika módszertani alapja szorosan kapcsolódik Forrai Katalin (1926–2004) *ének-zenei nevelésének módszertani meglátásaihoz*, felismerve, hogy a gyermekek közötti mindennapos, rendszeres éneklés, mondókázás felkelti érdeklődésüket, nyitottá teszi őket tevékenységbe történő bekapcsolódásra, együttműködésre, valamint segíti érzelmeik kivetítését, feldolgozását, hangulatuk formálását (Forrai, 2016). Forrai korai, bölcsődei nevelésre vonatkozó meglátása ma is követendő, miszerint a bölcsődéskorúak nevelésének folyamatában spontán, indirekt módon fejlesztjük a gyermeket, olyan alkalmat keresve erre, amelyben a nevelőt nem kötik le az egyéb teendők. E korosztály zenei nevelésének célja a zenei érdeklődés felkeltése, élményszerzés, zenei ízlésformálás, az érzelmi nevelés, pozitív attitűd kialakítása az énekes önkifejezés iránt (Forrai, 1986). Forrai elvei alapul szolgálnak a Tesz-vesz muzsika koncepciójának kialakításakor, azonban Gyöngy Kinga az *Első lépések a művészetek felé, I. könyv* egyik fejezetében úgy fogalmaz, hogy a Tesz-vesz muzsika módszer „annyi új elemet kínál Forrai eredeti elképzeléséhez képest (miközben nem áll vele szöges ellentétben), mely indokoltá teszi, hogy új koncepcióként tekintsünk rá” (Gyöngy, 2022, 251).

Forrai és Hegedűsné elképzelése egybehangzóan állítja, hogy az éneklések, mondókázások spontán módon készítetik a gyermekeket mozgásra. Megragadja őket az impulzív zenei hangulat, a ritmikus, és mozgásukkal ösztönösen próbálják felvenni, követni a löktetést, a tempót. A dalok, mondókák hangoztatásának időbeli folyamatossága, akár a többszöri folyamatos hangoztatásuk lendületben tartja a gyermekeket, tevékenységeikbe történő hosszabb elmélyedésre készíteti őket. A dalokhoz, mondókákhoz kapcsolódó képzettársítások megragadják fantáziájukat, azonosulni tudnak szerepekkel, bele tudják képzelni magukat „mintha” szituációkba. Az énekek, mondókák nyelvi-zenei letisztult játékossága pedig utánzásra, reprodukálásra serkentő hatású (Forrai, 2016).

A Tesz-vesz muzsika koncepciója abban is követi Forrai módszertani elképzelését, hogy alkalmasnak lát számos, a mindennapok során kínálkozó lehetőséget arra, hogy énekléssel, mondókázással kapcsolódjon a gyermekek érzelmi, fizikai megéléseihez. Az egyik ilyen alkalom, amikor egy kisgyermek egyértelmű jelét adja annak, hogy szüksége van a felnőtt megnyugtató, érzelmi biztonságot adó jelenlétére, igénye van a személyes kapcsolatra, a Chapman-féle minőségi időre, amiben megkapja a teljes figyelmet (Orlowski, 2019), a rogersi teljes elfogadást (Lachata, 1995, 3), teljes odafordulást (pl. vigasztalásra vágyik, aggódik vagy

fél, magányos, elesett, nem köti le a figyelmét éppen semmi, stb.). Az ilyen esetekben az ölbe vétel, a négy szemközti kapcsolatfelvétel, tapintatos játékkezdeményezés segíthet a gyermeknek. A gyermekkor egyes életkori szakaszaihoz már a régi időkben is jellegzetes, más-más minőségű, tartalmú játékok kapcsolódtak, amelyekre igaz volt, hogy épp akkor kínálta a gyermek számára a játékos együttlétet, amikor erre leginkább szüksége volt. A felnőtt-gyermek játéka során a gyermek felfedezi saját magát és a külvilágot, megtapasztalja testének határait, mozgásának lehetőségeit, próbálgathatja erejét, ügyességét, bátorságát, mindezt a nevelő biztonságot adó, feltétel nélkül elfogadó, megerősítő közelségében, egy olyan testi kontaktusban, amiből árad a szeretet, a bizalom, a harmónia, a pozitív odafordulás. A játékok során a gyermek multiszenzitíven, több csatornán keresztül kap megerősítést, szerez tapasztalatot, mind verbális, illetve auditív téren, mind taktilis vagy kinetikus érzékként, érintéssel, mozgással, ugyanakkor vizuálisan is követi a történéseket. A játék mellé – ami egyébként is a gyermek létszükséglete, fejlődésének kiindulópontja – olyan esztétikai, érzelmi pluszt, örömet ad a ritmus, dallam, ami fokozza az élményt, segíti a játékba merülését.

A Tesz-vesz muzsika módszertana szerint az ölbéli kezdeményezések, játékhelyzetek esetében gondolkozhatunk témájában összekapcsolható, dramatikus egységbe fonódó ölbéli játékláncban. Vagyis 4-5 egymással tartalmi, logikai összefüggésbe hozható dal vagy mondóka képezheti az ölbéli játékhelyzet tartalmát. Például egy lehetséges játékláncolat lehet lóval kapcsolatosan, amikor a lovagoltatás során (*Gyí, te lovam, előre...*) lesérül a ló, és a sánta lovat meg kell gyógyítani (*Áspis, kerekese...*), vagy meg kell patkolni (*Itt a patkó, itt vannak a szögek...*), majd ahhoz, hogy „hajlandó legyen hazavinni a lovasát”, meg kell etetni (*Hüvelyujjam almafa..., Érik a dinnye..., Szénát, zabot a lónak...*), végül, a játékhelyzet lekerekítéseként haza tudunk rajta lovagolni (*Gyí, paci, paripa...*). Az egymással összekapcsolódó pár perces játéksor elegendő ahhoz, hogy segítse kizökkenni a gyermeket az aktuális problémahelyzetéből, abból a lelkiállapotából, ami miatt ölbe kéredzkedett. Emellett az egymásból továbbgördülő mondóka és dal keretet ad a közös játéknak, segíti a figyelmet, a képzelet megtartását, a játéksor végén pedig érzi a gyermek a lekerekítést. Így segíti érzelmileg magában is lezárni a kapott énidőt és továbblépni.

A Tesz-vesz muzsika koncepciójába jól illeszkedik egy másképpen szervezett felnőtt-gyermek négy szemközti játék is. A játékhelyzet megvalósulhat *egy-két eszköz beemelésével* is. Ezek a tárgyak kisméretűek, általában a nevelő zsebében elférnek. Ilyen tárgy lehet például textil zsebkendő, tüskés masszírozólabda, fagolyók, tölcser formára varrott edényfogó vagy pingponglabda.

Az eszközöket játékba emelő kezdeményezés során szintén tartalmi/dramatikus egységben lehet tervezni. A kiválasztott tárgy jellemzői, tulajdonságai kínálják a felnőtt számára a képzettársítás ötletét, az asszociációs környezet kialakítását, és eszerint válogathat dalokat, mondókákat a játékhelyzethez. A pár perces játék kibontakozása során itt is 4-5 összekapcsolódó dal és mondóka hangozhat el, de most az eszközök játékba emelése, azokkal történő tevékenykedés megtervezése is szükséges. A játéklánc segíti a kisgyermek figyelmének, érdeklődésének fenntartását, ösztönzi az eszközzel történő manipulálást, az együttes játék elfogadását, és az egymásra épülő játékok végig vezetik a gyermeket az eszköz játékba emelésétől, az átlényegülésen át, az eszköztől történő elválásig, a közös játék lekerekítéséig. A fentebb megemlített tárgyak közül például a textil zsebkendővel úgy lehet játékláncot végig vinni, hogy a felnőtt a gyermek ölébe ejtegetheti a kendőt (*Kendő elejtő, vedd el a kendőt...*), aztán a gyermek ruhájába rejtheti (*Elvesztettem zsebkendőmet...*) a dal éneklése közben. A gyermek végtagjait tapogatva keresheti az elvesztett kendőt (*Tün, tün, keresem, ha megglelem, kiveszem*), vagy átfűzheti a gyermek ujjai között, vagy bebújtathatja a markába. (*Itt a hernyó,*

itt van, itt, kiáltozza a kuvik, de a hernyó elbúvik, nem látja már a kuvik.) Végül kézfejre vagy újra kötve szárnyát billegető lepkévé alakulhat a textil kendő (*Lepke, te kedves, szállj csak...*), ami megpihenhet a gyermek tenyerén (*Lepke, lepke, szállj le, szállj le a kezemre...*).

Forrai módszertani elképzelésében egy másik lehetséges alkalom arra, hogy énekes, mondókázós helyzetet alakítsunk ki, amikor a kisgyermekek játékeszközei között felfedezünk olyan „semleges” játéktárgyakat (fa építőkockát, építőkorongot, kislabdát), amit „kinevezhetünk valaminek”, és eszerint kereshetünk hozzá dalokat, mondókákat. Ekkor megmozgatjuk a gyermek fantáziáját, arra támaszkodunk, hogy a szimbólumképzés kezdeti szakaszában (Böddi és mtsai, 2024) képes arra, hogy a tárgy jellemző tulajdonságai alapján „belelássa”, amire a dal vagy mondóka utal. (A fakocka hajóként ring – *Megy a hajó a Dunán...*, a fahasáb felállítva gyertya – *Ég a gyertya, ég...*, a korong a kocsikipottyan kerekére vagy kormányára – *Jön a kocsik...*, a labda lehet a kiscsikó, akit kergetni lehet – *Fut, szalad a pejkó...*).

2. kép: Ruhacsipesz mint kismadár csipeget
Forrás: A szerző készítette saját gyermekéről/2016.05.

A Tesz-vesz muzsika koncepció ezt a kezdeményezésmódot, ezt a fajta asszociációs lehetőséget fejlesztette tovább, és alakított ki egy sajátos, *gyermekcsoportban alkalmazható játékkezdeményezési, játékszervezési, játékvezetési koncepciót*, melynek a legfontosabb célja komplex, gazdag játékélményt adni, biztosítva a gyermekek számára az önkéntes, kötetlen részvétel lehetőségét, és minél hosszabban fenntartani tevékeny, alkotó, felfedező motivációs szintet (Sandahl, 2018). Ebben a közös tevékenységben úgy teljesedik ki a Tesz-vesz muzsika koncepciója, hogy egy egyszerű, „semleges”, határozott funkcióval vagy rendeltetéssel nem bíró eszköz, vagy a gyermek számára kevésbé ismert, használati funkciójától elvonatkoztatható hétköznapi használati tárgy (ruhacsipesz, légyecsapó, fakanál) válik motiváló eszközzé, és inspirál énekhez, mondókához kapcsolódó hangkeltésre, manipulálásra, mozgásos tevékenységekre. Az eszközhöz kapcsolódó képzettársítás a teljes játéklánc során alapvetően megmarad. (Például a csipeszek madarak, a fakanalak emberek, a tüsilabda sünn.)

3.kép: Edényfogó kesztyűn mint vonaton szállított rakomány
 Forrás: A szerző készítette/2024.01.

A felnőtt vagy kisgyermeknevelő szerepe a kezdeményezések során

A közös tevékenységek, cselekvések, élethelyzetek során az a cél, hogy előmozdítsuk, kibontakoztassuk azokat az adottságokat, amiket a gyermekek magukban hordoznak. Ehhez meg kell találni a gyermekek számára legkedvesebb, legösztönzőbb tevékenységet, játékformát, játékeszközt, és kellő időt kell adni az önkibontakozásra, a tapasztalatszerzésre. A tudatos nevelői hozzáállás elő tudja segíteni, támogatólag képes ösztönözni a gyermeket a játéka során a minél többszöri, minél hosszabb, minél elmélyültebb önkéntes gyakorlásra, és meg tudja erősíteni őt spontán módon is a fejlődésének egyes stádiumán. A Tesz-vesz muzsika játéke kezdeményezései során a nevelő biztosítja *a teljes figyelmet, a megfelelő teret, elegendő időt*, a motiváló, kíváncsiságot ébresztő és kellő számosságú eszközt, az örömteli hangulatot, a játékba, tevékenykedésbe mélyedést segítő dallamokat, ritmikus mondókákat, verseket, vagyis egy magasfokú érzékenységgel gazdagított *nyelvi-zenei háttér*et.

A tervezés nélkülözhetetlen még akkor is, ha a gyermek pillanatnyi hangulatát, érdeklődésének irányát nem lehet előre kiszámítani. A tervezés lehetőséget ad, hogy még a kezdeményezés előtt kidolgozza a felnőtt elképzeléseit, belemélyedjen ötleteibe, továbbgondolja azokat addig, míg össze nem áll egy, a legjobbnak, legkivitelezhetőbbnek gondolt játékfolyamat, játéklánc. A terv, illetve tervezés átláthatóvá teszi az összefüggéseket, a miérteket, hogyanokat, azt a logikát, aminek tudatában azután rugalmasan lehet a játékot irányítani, csoportra, egyénekre, lehetőségekre lehet formálni és jó táptalaja lesz a rögtönzéseknek, improvizálásoknak. A jól szervezett kezdeményezés megadja a gyermekeknek a három alapvető szükséglet kielégítésének lehetőségét, az autonómiára törekvést, a kompetencia-törekvést és a koegzisztencia érzést.

A Tesz-vesz muzsika játéktervezeteihez nélkülözhetetlen a tudatos, felkészült nevelő. A felnőtt jelenléte a kisgyermekek játékát gazdagítja, élménygazdagabbá teheti, és a gyermekek számára mintát adhat játékuk fejlesztésére. Szerepe az, hogy ihletet adjon, létrehozza tapintatosan a játék helyzetet, észrevétlenül alakítsa a játszó közösséget. Folyamatosan változik a szerepe, hol visszahúzódik, hol továbblendíti a játékfolyamatot. Legtöbbször elegendő, ha megerősít, támogat, élményeket, érzelmeket tükröz, meghallgat, ha igénylik, verbalizálja a történeteket.

Közben folyamatosan, élményt adóan énekel, mondókázik, versel. A hangulat kialakítása, a felfedező tevékenykedés elindulása után a gyermekek a maguk módján próbálkozhatnak majd. Meglepően produktívak lesznek. A nevelő mint egy játszótárs lehetőséget ad a gyermekeknek jókedvű, önkéntességen alapuló közösségi élményre. A játékhelyzetekben kongruens, hiteles, nem csak mímeli a figyelmet, a közös játék örömét, hanem bele tud merülni a közös tevékenységbe.

A Tesz-vesz muzsika módszertanán alapuló játékláncnak három szakasza van, a hangulatkeltés, vagyis hangulati megalapozás, a játék kibontakozása és a lekerekítés. Együtt nem több 15-20 percnél, azonban a felépítése során figyelembe kell venni, hogy a gyermekek játékba merülésének szakaszai vannak. Észlelik a játékhelyzetet, figyelik kívülről, vágyat éreznek a bekapcsolódásra, fokozatosan közelebb mennek, óvatosan belépnek a játékhelyzetbe, majd mindinkább bevonódnak, magával ragadja őket a játékhelyzet, a cselekvés, tevékenykedés, vagy az alkotás élménye. Túláradó érzelmeket élnek át, örülnek, ha sikerül valami, birtokolni akarnak tárgyakat, eszközöket, ismétlést szeretnének, mert élvezik a játékokat, mozgásokat, míg lassan lecseng a felfedező kedvük, alábbhagy a kíváncsiság, kielégülnek vágyaik, és „odébbállnak”, vagy a nevelő ölébe kucorognak, vagyis ismét szemlélővé válnak. Ezek a szakaszok gyermekenként eltérő hosszúságúak, más-más dinamikájúak. Gyermekcsoporton belül a különböző gyerekeknél eltérő időben kezdődnek, eltérő időintervallumot ölelnek fel. Egyik szakaszban sem jó, ha a felnőtt kilép a játékból, esetleg teljesen magára hagyja a játszó gyermeket. Ezzel törést okoz az egyéni folyamatokban, de kihat a közös játék folyamatára is. A folyamatos örömteli játékba merülés az önkifejezés alapvető igényéből bontakozik ki a gyermekeknél, s ez belülről fakadó lendületet ad, természetes elvárást önmagával szemben, és egyfajta belső irányítottságot, motiváltságot. Ezt tudja támogatni, fenntartani a nevelő a jelenlétével és az énekekkel, mondókákkal, versekkel.

A játékba beemelt eszközökkel történő tevékenykedés érzékeléses-észleléses felfedezést tesz lehetővé, támogatva ezzel a gyermekek vesztibuláris, kinezetikus, akusztikus, taktilis, szomatikus tapasztalásait, erősítve kognitív funkcióik fejlődését, a figyelmet, az emlékezetet, a gondolkodás terén. Emellett a közösen megélt tapasztalatszerzések során formálódnak a kommunikációs, szociális kompetenciák is.

A játéksorrend kialakításánál alapelv például, hogy egyszerű mozgásformából, egyszerű tevékenykedésből indítsunk, a gyermek számára ne legyen kihívást jelentő, inkább sikerélményt adó. A gyermekek nyitottságát, a közös játékra hangolódást segíti az is, ha ismerős dalt vagy mondókát hallanak, és be is tudnak kapcsolódni. A hangolódás szakaszánál fontos, hogy adjunk időt az eszközökkel történő ismerkedésre, ne süssük a játék kibontakozását. Figyelnünk kell, hogy a nagyobb hangerő létrehozására alkalmas eszközöket tapintatosan emeljük be a játékba, ne legyen riasztó egyes gyermekeknek a felfokozott hangerő. A játékok építkezésének további koncepcionális alapja, hogy dinamikában (hang- és mozgásdinamikában) fokozódnak, a statikus, egyhelyben történő manipulálástól a mozgalmasabb, nagymozgásos, hangosabb játékok felé tartanak (például menetelés, gyűjtögetés, tárgyak hordozgatása, kendőrázás), majd a lekerekítés szakaszához közeledve ismét kisebb mozgásigényű játékok következnek. A dinamikai növekedés mellett a mozgásformákban, az eszközzel történő tevékenykedések komplikáltságában is folyamatos gazdagodás, nehezedés jelenhet meg.

Célszerű tágas, nyitott helyszínen kezdeményezni, amit minden szabadon tevékenykedő gyermek jól lát, így minden kisgyermek észlelheti, megfigyelheti a kezdeményezést, és amennyiben készletet érez, közelebb mehet. Biztosítani kell az elegendő eszközt, hogy ne

kelljen várakoznia a bekapcsolódni vágyó gyermeknek, illetve, hogy egyéni igény szerint akár el is vihesse magával a gyermek és beemelhesse saját játékába. A helyszín kiválasztása, a biztonságos tér azt is megengedi, hogy nagymozgásos játékhelyzeteket is kialakítsunk, például labdák terelgetése, hengerek gurítása, mászás közben korongok hátán hordozása.

A bemutatott módszertan mentén működik ma már több magyarországi intézmény egy-egy csoportja, és az ezekben szerzett tapasztalatokat tanulmányok is összegzi (Bukovszki, 2017; Ivusza, 2019; Bakos, 2020). Bakos (2020) írásában kiemeli a módszer egyik legfontosabb, életkorhoz igazodó elemét, a játékszervezés kötetlenségét, azt a módszertani elvet, hogy a kisgyermekek közötti kezdeményezés spontán hatású, nem tartalmaz direkt játékba hívást. Bukovszki (2017) kiemeli, hogy a módszer autentikus alkalmazásához kiforrott ének-zenei érzék ajánlott. Ivusza (2019) megállapítja, hogy a kisgyermeknevelőnek nagyon biztosan kell tudnia a zenei anyagot, mert a gyermekek játékára is oda kell figyelnie éneklés közben. Ez pedig megterhelő, ha a kisgyermeknevelő nem tudja még az automatizáltság szintjén a dalokat, mondókákat. A játékokkal kapcsolatban felveti kérdésként, hogy a felnőtt által kitalált és megjelenített szimbólumot a gyermekek értik-e. Erre lehet az a válasz, hogy a játékok nem elsődlegesen tartalmukban adnak hozzá a gyermekek fejlődéséhez, nem ismeretátadás a cél, hanem a közösségben szerzett játék, tevékenykedés és mozgás élményével támogatják a személyiségük kibontakozását.

*4.kép: Mozgásos képességek játékos felfedezése
Forrás: A szerző készítette saját kezdeményezéséről/2024.02.*

Bakos (2020) pozitívként említi, hogy a módszerrel valóban lehetséges egy csoportnyi gyermekkel közösen tevékenykedni. Az eszközök valóban felkeltik a gyermekek figyelmét, miközben a zenei nevelés közvetítőivé is válnak. Hasznos tapasztalatként emeli ki a módszer alkalmazása kapcsán, hogy a kisgyermeknevelők a gyermek játékát megfigyelve új ötleteket kaphatnak az eszközökkel történő felhasználáshoz.

Bede-Endrődy (2023) összehasonlító tanulmányában több innovatív zeneközvetítő programról is ír, melyben a Tesz-vesz muzsika módszer kapcsán úgy látják, hogy benne tükröződik leginkább Forrai Katalin hagyományt követő módszertana és Gállné Gróh Ilona szülői jelenlétperspektívája (Bede, Endrődy, 2023, 105). Kutatóként kiemelik, hogy a zenei képességek

fejlesztése mellett a szociális és érzelmi képességek fejlesztésére irányuló törekvések is fellelhetők, vagyis pozitív hozadéka a módszernek, hogy hangsúlyt kap a bölcsődés korúak pszichikus és mentális jólléte is, amire korunkban igen nagy szükség van.

A tanulmány bírálati folyamaton ment keresztül.

Felhasznált irodalom

Bakos Krisztina (2020): *A zenei nevelés lehetőségei a tatai Csillagsziget Bölcsődében, különös tekintettel a Tesz-vesz muzsika alkalmazására.* Szakdolgozat, ELTE TÓK.

Bede Fanni Anna, Endrődy Orsolya (2023): *Zenei képességek fejlesztésének szerepe koragyermekkorban.* In: Módszertani Közlemények 63. évf., 1. sz., 94–109. url: <https://doi.org/10.14232/modszertani.2023.1.94-109> (Letöltés ideje: 2025. március 10.)

Bukovszki Beáta (2017): *Ének-zenei nevelés a bölcsődében, kreatívan a kisgyermekek között.* Szakdolgozat, ELTE TÓK.

Forrai Katalin (1986, 2016): *Ének a bölcsődében.* Budapest, Editio Musica, ISBN: 978-963-415-455-6.

Gyöngy Kinga (2022): Egy bölcsődei komplex művészeti nevelésről, a Tesz-vesz muzsikáról. In: Uő (szerk.): *Első lépések a művészetek felé I.* Budapest, Dialóg Campus, 251–253., ISBN:978-615-5920-80-6.

Hegedűsné Tóth Zsuzsanna (2023): *Játékra hangoló. Énekes-mondókás játéktervek ötlettára 1-4 éveseknek.* Budapest, Raabe Klett, ISBN: 978-963-578-110-2.

Ivusza Judit (2019): *Tesz-vesz muzsika a bölcsődében.* Szakdolgozat, ELTE TÓK.

Kerekes Valéria, Böddi Zsófia, Bavalics Laura (2023): *A gyermekek játéka – és ami mögötte van.* Budapest, Móra EDU, ISBN: 978-963-603-585-3.

Lachata István (1995): Kommunikációs problémák az iskolában. In: Módszertani közlemények, 35.évf., 1. sz., 3–6., url: http://acta.bibl.u-szeged.hu/28008/1/modszertani_035_001_003-006.pdf (Letöltés ideje: 2025. március 10.)

Orlowski, J. (2019): *Társadalmi dilemma* (film). Netflix Inc., Los Gatos

Sandahl, Iben Dissing (2018): *Játék dán módra - Hogyan neveljünk kiegyensúlyozott, érzelmileg rugalmas gyereket a szabad játék segítségével.* Budapest, HVG Könyvek, ISBN: 978-963-304-593-0